

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee.
Main office: 4 Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. "Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союз: BErgen 4-1016.
4-0807.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВИКРИВЛЮЮТЬ ЗМІСТ

Вичитали ми в одній з українських канадійських газет статтю, в якій пишеться про „Признання влади наїздників”. В ній критикується в першу чергу тих, що то живучи на імміграції, далеко від рідного поневоленого краю, дають „мудрі” завваги тим, що остали в ріднім краю та критикують їх за похибки, за те, що вони „зле за своє життя борються”. Річ ясна, що не варто тут догадуватися, що ця заввага є звернена проти тих наших громадян в Америці, що критикують наших старокраєвих провідних людей за їх угодове наставлення до окупантів, зокрема до польського окупанта.

Зазначимо, що ми годимося з автором тих завваг щодо цього, що маємо в Америці таких, що то піднімаються під „революційну одежу” і дають старокраєвим братам „лекції” патріотизму і громадянської моралі. Зате не бачимо потреби брати їх так поважно, щоб говорити про них в редакційній статті. Тому, коли вже хтось говорить про цю справу, то видно має на думці когось поважнішого, якісь поважніші часописи, групи чи особи. І саме це заставляє нас забрати в цій справі голос.

Треба бути дуже обмеженою політично людиною, щоб не розуміти, що як українець є під чужою владою, союветською, польською, румунською, чи чеською, то мусить живучи під нею, відповідати перед окупантським судом, чи приймати польську чи яку там валюту, чи навіть адресувати листи по польськи, бо інакше лист не дійде, чи приліпити польську чи союветську поштову марку, платити окупантські податки, вибирати посли, міських чи громадських радних, здавати іспити з польської чи якої там чужинської мови і т. п. І все це не має нічого спільного — з угодовством. Видвигати такі справи і з цього боку глядіти на справу угодового наставлення до окупантів — є абсурдом. Хто так ставить справу, цей, викривляє властивий зміст угодовства, а разом не має найменшого поняття про цей процес, який перейшло молодше покоління, а яке глядіть на ці справи далеко глибше. Воно було свідком відродження української державності. Воно за ту державність кров свою проливало. І воно, як державне українське покоління, бачить добре шкоду, якої зазнає нація, коли вона в мирнім співжитті з ворогом затрачує дійсну віру в потребу і можливість свого визволення, коли справу визволення відкладає на неозначений час, вважаючи конечним впершу чергу поводити „реальну працю” в порозумінні з ворогом. Тоді та „реальна праця” виглядає так, що якщо український генерал вишле кондольєнцію з нагоди смерті Пилсудського, то польська держава „відвдячується” йому — пенсією. Але українським інвалідам далі не дає пенсії. Посаду якомусь львівському нашому учителю дадуть, але наших шкіл замкнених далі не відчиняють, університету далі не дають. Отсе є те угодовство, з яким боремося, бо ми є проти охляпів, які кидуються одиницями, чи якісь там „угодовій” групі чи організації, — зі шкодою для престижу української державницької ідеї.

Настася Подільська.

ВІЗИТАЦІЯ

Кажуть люди: у біді пізнаємо приятеля. А я кажу щось інше. Хочете пізнати приятеля, чи приятельку, — всеодно — дайте йому в руки якусь владу. Не заставляйтеся довго, яку — от хоч би секретаря, візитатора, чи якого комісара.

Маю деякий життєвий досвід. Я мала досить знайомих; всі були сердечні, просто ідеально добрі, часами хоч до рани приложи, але як пішли вгору, — то пиши пропало. Тоді вас не пізнають, буває й таке, що зволють тільки протекційноно усміхнутися. Так щож зробити? Відай воно вже так споконвіку. Люди — тай годі.

Щось у мене болять, щось мене млоїть, мушу висповідатися. Може стане легше на душі. Скажу щось, але нехай ніхто не питається, в якому царстві, в якому господарстві це діялося. Гм..., кожний вирахував би на пальцях, котрого року скоїлася така трагедія, а так краще не знати.

Давно вже томо дістала я посаду вчительки середньої школи. Моїм гордошам не бу-

ло кінця. Вчу нарівні з мужчинами, не дбаю за раду, а як тому „поганому полові” не поведеться у школі, то сміюся в кулаки.

Мої перші лекції були просто пописові. Я хотіла виладувати своє знання, яке не вивітрило ще з голови. Безмілосердно втовкала в бідні дитячі голови граматичні правила, хоч досі не знаю, чи вони їх розуміли, чи ні. Але я тим не журилася. Такий стан скоро проминув. Прийшла перша тяжка проба. Візитація. Ті, що мають щастя від Господа бути педагогами, знають, скільки чару має це одніє слово: візитація. Воно всіх електризує, може ще більше, як перша стріча молоденької дівчини з вимріяним.

Я не даюся. Вислід навчання добрий. Візитатор познався на мому педагогічному таланті. Що я тоді не пережила! На radoшах вилила цілу пляшку чорниці, у трамваї забула парасоль. Але те все нічим у порівнянні з візитаторською похвалою. У мене мабуть було ще трохи зелено в голові. Я не вдовольнялась посадою

ПОГРОМ ЖИДІВ У МИНСЬКУ МАЗОВЕЦЬКИМ

(Оригінальний допис до „Свободи” з Варшави).
(Докінчено).

Від цієї хвилі зачалися авантури і погром. Юрба, зложена переважно з молодих міщан, ремісників, робітників, і також з молоді, навіть і жінок, зачала наперед бити жида в жидівських домах, почавши від скверку, поступово переходячи вулицями міста, при звичайних в таких випадках окликах, заохочуючих вигуках, реві і т. п. По дорозі прилучилися до походу прохажі й цікаві, так, що похід був дійсно імпозантний. Улиці були вщерть виповнені народом. Тому, що усі партерові помешкання мають на вікнах дерев'яні віконниці, а скелпи переважно ще й оббиті бляхою, тому жида замикали на гвалт віконниці, а що скелпи з причини „свята” були і так зачинені, отже наразі великої шкоди не зроблено, хіба повивіняно вікна на поверхні і в божницях, котрі віконниць не мали. Потерпіли найбільше т. зв. „кіоски”, де продають газети, воду содову й оводчі, пиварні, шинки, ресторани, овочарні й інші жидівські скелпи, котрі і в „свята” є відчинені. Здемольовано три такі кіоски, один потім повернули і кинули до поблизу кої річки, а один, по знищенню обставини і товарів, підпалили і він згорів до тла. Ка-зали, що жидівка ввечерю сама підпала, щоб взяти асекурацію. Поліція місцева була заслаба на такі розрухи не могла собі зразу дати раду: що відігнала в одній місці зачиналося в другій, або в кількох рівночасно. Розярена юрба тим не вдовольнялась і вертала вдруге втретє в ті самі місця, відірвала віконниці та била жида і виставові вікна. А як звичайно при таких okazіях, міське шумовиння відіралося до середини помешкань чи скелпів і нищило обставину, викидало їх на двір, а децю ціннішого грабувало. І тому були численні арештування за грабіж, а не тільки за авантюри і биття жида. Річ ясна, що при цій нагоді побили трохи і жидів, яких було мало, бо добре поховалися, а значна частина втікла з Минська і околиць. Та переважно втікали жида з цільними рідними до Варшави, залізницею, а то й таксівами. На залізницю було

такі переповнення, що мусіли жиди на двірці ждати на поїзди під охороною поліції. Обчислювали, що виїхало їх в перших днях понад 3,000. Та бідніші жида лишилися. Вечером наспіла в Варшаву поміч для поліції, в числі поверх 200 людей, всі в бойових шоломах. Поліція привернула спокій в місті, причім були в рух гумові палки. Гостре поготівля, густі патрулі і стійки по вулицях, арештування за опір і т. д. зробили своє. Війська, це є цілого стаціонарного тут полку уланів не було в місті. Улани були десь на довгих виравах. Лишилася тільки мала залога для служби і варт.

Жида не вертали, не відчиняли крамниць і не показувалися ніде цілий тиждень. Догоріла по тижневі зачали помаху вертати, а дехто отворив скелп і показувався на місті. Але ще і тепер вікна помешкань були позачиняні віконницями. Харчі для поховання і позамиканих жидів доставляв автами — підчас тих днів грози — якийсь їх запомоговий комітет з Варшави і з сусідніх міст, розуміється під охороною поліції, котра також мусіла ескортувати до стації тих жидів, що виїжджали. Візники-християни мали добрий зарібок, бо платили до стації і по „пять злотих”, хотів нормально беруть найбільше 1 зл. Але за ту ціну не хотіли возити жидів, бо їх інші за те били і повертали їм таксіви. Вози навантажені жидівським товаром яким везли до Варшави, за містом люди повертали, а товар нищили. Приміром з кількох скринь яєць зробили саламху.

На другий день по цих випадках було ще трохи биття жида, десь на передмістях, але скоро все успокоїлося, бо справджені поліція інтерв'ювала. Ця чужа поліція перебула в Минську кілька днів, аж зовсім утихло. В четвер, 4. червня відбувся похорон вбитого вахмайстра при величавім здвизі народу. Було 8 священників, поверх 20 візників, яких було мало, бо добре поховалися, а значна частина втікла з Минська і околиць. Та переважно втікали жида з цільними рідними до Варшави, залізницею, а то й таксівами. На залізницю було

цілий рік. Значимо другий. У пізну осінь очікуємо нової візитації. Вимагаємо точності, контролюємо, чи кожна учениця має перо, олівець, чорнило, бо у візитаторів бистре око. Чекаю на візитацію, як каня на дощ. Ануж почую, що другої такої вчительки треба зі свічкою шукати; так замакірила мені голову одна-однінька похвала.

Ранок. Приходжу до школи. Мої товариші прибігли. Настранилася; думала, що хтось перенісся туди, де нема вже болю, ані журби, ані візитації. Та нікому не сниться вмирати.

У директорській канцелярії сидять пан візитатор, директор із радости дістав рум'янці й відмолдовів на яких десь літ. О, мої пташки, боїтесь, а я такі нікого не боюся. Ціле пополудне „приго-товлялася до Шевченкової „Наймички”. Перечитала все, що хто написав, тож я певнісенька, що візитатор заніміє з подиву, як почує мою інтерпретацію.

Та Господь тяжко покарав мою гордість. На мене нещасну прийшла черга. Я забула подумати, яким робом Марко дістав винагороду за самого Царград. Саме візитатор звернув на це увагу. Мене відра-

ПРОЩАЛЬНУ ПРОМОВУ НАД ГРОБ

промовив сам полковник і один вахмайстер. А по похороні зачався погром. Я ходив всюди з цікавості.

На моїх очах били жида, розбивали віконниці, вивирали рами, викидали і нищили скелпи, піра з перин розсипували на дорозі, перевертати вози на вулицях і т. п. З усіх кінців доходили крики і зойки жидів. Відгомомом поїзди в місті були подібні експеси в околиці. В сусіднім селі Стоядлах знищили фабрику ножів, вилок і ложок. Побили жидів у Лятовічу, Станіславові і ще здається в кількох місцевостях. Пожари в Минську вибухали в дні похорону. Тут загально говорять, що хати зістали підпалені самими жидами, щоб дістати асекурацію. Було ранених кілька осіб, жидів і християн, яких приміщено в місцевім шпиталі. Годі знати число побитих і покалічених, бо офіційно нічого не оголошують. Разом з тим заряджено супроти жидів економічний бойкот. Щоб увільнитися від залежності жидів, спровадили жидів двох християн камашників (спеціальна професія до прикрашування холявок і пришивів) з Варшави, яких досі не було, спровадили жидів християнина римара, годинникаря і т. д. Рішено будувати дім християнської спілкової гуртівні всяких товарів, і багато католицьких скелпів споживних і ріжних ін., причім повітова Комунальна Каса Шадницька і т. зв. „Akcia Katolicka” обіцяла поміч і дешевий кредит готівковий. Бойкот є дійсно переведжений. Скелпи жидівські світять пустками. Зате в християнських наповні переповнені. Навіть селяни в торгові дні вже масово купують в скелпах християнських. Пекарі не можуть настанчити печива, різники бють тепер крім свиней також корови і телята і продають воловину на 10 грошів за кілограм дешевше, бо обходяться без ритуального різника. З магістрату зістав усунений одинокі жидівські електрики.

Жида відповіли на бойкот зниженням цін, навіть понижували власних коштів, щоб притягнути назад покупців. І так: цукор продають по 80 гр. за кілограм, коли їх самих коштів у Варшаві (без перевозу) щось 98 чи 99 гр., а ціна продажна установлена на 1.03 зл. за кг., воловину продають уже по 80 гр., а навіть по 70 грошів за кілограм, коли ка-

жу жидів дати доброї школи, може би чейже трохи присмирніли.

Не домагаюся від мужчин, щоб прали, або шили; сама подолубила жіночу роботу; нехай вони сидять за актами, нехай стають на себе ворожечу; їм з тим добре, а мені до ладі моє вчителювання й моя хатня робота.

Часами тільки присниться, що драпаюсь під гору, а якийсь мужчина з гори скидає мене. І тоді відізветься туга за владою, але це скоро минає.

Нині скажу правду. На годинах педагогіки вчу між іншим свої учениці, як мають поводитися, щоб їх майбутні шкільні сиділи тихесенько під їх мягеньким пантофлем. Іншої пімсти не всіля і видумати за те, що не маю влади над ними.

По забаві. — Перепрошую, чи ви є та панна, яку я вчора на забаві поцілував в уста? — А в котрій годині?

Злоба. — Любите діти? — Люблю, але чужі. — То чому не женитеся?...

По літах не жаль мені за кар'єрою, але жаль, що не мо-

ПРОЩАЛЬНУ ПРОМОВУ НАД ГРОБ

промовив сам полковник і один вахмайстер. А по похороні зачався погром. Я ходив всюди з цікавості.

На моїх очах били жида, розбивали віконниці, вивирали рами, викидали і нищили скелпи, піра з перин розсипували на дорозі, перевертати вози на вулицях і т. п. З усіх кінців доходили крики і зойки жидів. Відгомомом поїзди в місті були подібні експеси в околиці. В сусіднім селі Стоядлах знищили фабрику ножів, вилок і ложок. Побили жидів у Лятовічу, Станіславові і ще здається в кількох місцевостях. Пожари в Минську вибухали в дні похорону. Тут загально говорять, що хати зістали підпалені самими жидами, щоб дістати асекурацію. Було ранених кілька осіб, жидів і християн, яких приміщено в місцевім шпиталі. Годі знати число побитих і покалічених, бо офіційно нічого не оголошують. Разом з тим заряджено супроти жидів економічний бойкот. Щоб увільнитися від залежності жидів, спровадили жидів двох християн камашників (спеціальна професія до прикрашування холявок і пришивів) з Варшави, яких досі не було, спровадили жидів християнина римара, годинникаря і т. д. Рішено будувати дім християнської спілкової гуртівні всяких товарів, і багато католицьких скелпів споживних і ріжних ін., причім повітова Комунальна Каса Шадницька і т. зв. „Akcia Katolicka” обіцяла поміч і дешевий кредит готівковий. Бойкот є дійсно переведжений. Скелпи жидівські світять пустками. Зате в християнських наповні переповнені. Навіть селяни в торгові дні вже масово купують в скелпах християнських. Пекарі не можуть настанчити печива, різники бють тепер крім свиней також корови і телята і продають воловину на 10 грошів за кілограм дешевше, бо обходяться без ритуального різника. З магістрату зістав усунений одинокі жидівські електрики.

Жида відповіли на бойкот зниженням цін, навіть понижували власних коштів, щоб притягнути назад покупців. І так: цукор продають по 80 гр. за кілограм, коли їх самих коштів у Варшаві (без перевозу) щось 98 чи 99 гр., а ціна продажна установлена на 1.03 зл. за кг., воловину продають уже по 80 гр., а навіть по 70 грошів за кілограм, коли ка-

жу жидів дати доброї школи, може би чейже трохи присмирніли.

Не домагаюся від мужчин, щоб прали, або шили; сама подолубила жіночу роботу; нехай вони сидять за актами, нехай стають на себе ворожечу; їм з тим добре, а мені до ладі моє вчителювання й моя хатня робота.

Часами тільки присниться, що драпаюсь під гору, а якийсь мужчина з гори скидає мене. І тоді відізветься туга за владою, але це скоро минає.

Нині скажу правду. На годинах педагогіки вчу між іншим свої учениці, як мають поводитися, щоб їх майбутні шкільні сиділи тихесенько під їх мягеньким пантофлем. Іншої пімсти не всіля і видумати за те, що не маю влади над ними.

По забаві. — Перепрошую, чи ви є та панна, яку я вчора на забаві поцілував в уста? — А в котрій годині?

Злоба. — Любите діти? — Люблю, але чужі. — То чому не женитеся?...

По літах не жаль мені за кар'єрою, але жаль, що не мо-

ПРОЩАЛЬНУ ПРОМОВУ НАД ГРОБ

промовив сам полковник і один вахмайстер. А по похороні зачався погром. Я ходив всюди з цікавості.

На моїх очах били жида, розбивали віконниці, вивирали рами, викидали і нищили скелпи, піра з перин розсипували на дорозі, перевертати вози на вулицях і т. п. З усіх кінців доходили крики і зойки жидів. Відгомомом поїзди в місті були подібні експеси в околиці. В сусіднім селі Стоядлах знищили фабрику ножів, вилок і ложок. Побили жидів у Лятовічу, Станіславові і ще здається в кількох місцевостях. Пожари в Минську вибухали в дні похорону. Тут загально говорять, що хати зістали підпалені самими жидами, щоб дістати асекурацію. Було ранених кілька осіб, жидів і християн, яких приміщено в місцевім шпиталі. Годі знати число побитих і покалічених, бо офіційно нічого не оголошують. Разом з тим заряджено супроти жидів економічний бойкот. Щоб увільнитися від залежності жидів, спровадили жидів двох християн камашників (спеціальна професія до прикрашування холявок і пришивів) з Варшави, яких досі не було, спровадили жидів християнина римара, годинникаря і т. д. Рішено будувати дім християнської спілкової гуртівні всяких товарів, і багато католицьких скелпів споживних і ріжних ін., причім повітова Комунальна Каса Шадницька і т. зв. „Akcia Katolicka” обіцяла поміч і дешевий кредит готівковий. Бойкот є дійсно переведжений. Скелпи жидівські світять пустками. Зате в християнських наповні переповнені. Навіть селяни в торгові дні вже масово купують в скелпах християнських. Пекарі не можуть настанчити печива, різники бють тепер крім свиней також корови і телята і продають воловину на 10 грошів за кілограм дешевше, бо обходяться без ритуального різника. З магістрату зістав усунений одинокі жидівські електрики.

Жида відповіли на бойкот зниженням цін, навіть понижували власних коштів, щоб притягнути назад покупців. І так: цукор продають по 80 гр. за кілограм, коли їх самих коштів у Варшаві (без перевозу) щось 98 чи 99 гр., а ціна продажна установлена на 1.03 зл. за кг., воловину продають уже по 80 гр., а навіть по 70 грошів за кілограм, коли ка-

жу жидів дати доброї школи, може би чейже трохи присмирніли.

Не домагаюся від мужчин, щоб прали, або шили; сама подолубила жіночу роботу; нехай вони сидять за актами, нехай стають на себе ворожечу; їм з тим добре, а мені до ладі моє вчителювання й моя хатня робота.

Часами тільки присниться, що драпаюсь під гору, а якийсь мужчина з гори скидає мене. І тоді відізветься туга за владою, але це скоро минає.

Нині скажу правду. На годинах педагогіки вчу між іншим свої учениці, як мають поводитися, щоб їх майбутні шкільні сиділи тихесенько під їх мягеньким пантофлем. Іншої пімсти не всіля і видумати за те, що не маю влади над ними.

По забаві. — Перепрошую, чи ви є та панна, яку я вчора на забаві поцілував в уста? — А в котрій годині?

Злоба. — Любите діти? — Люблю, але чужі. — То чому не женитеся?...

По літах не жаль мені за кар'єрою, але жаль, що не мо-

Місце, де вбито вахмайстра зістало в дні похорону вибілене вапном з написом: „Смерть жидам” („Śmierć żydom!”) і прибране віцями. По двох днях напис затерли, а скверок замкнули для публіки, позмакивавши на колодці фіртки. І так стоїть недоступний для публіки і до нині. Користали з нього головні самі жида Вигляди на якусь загробу досить слабкі. Обидві сторони наставлені войовничо. Жида дістають від своїх комітетів запомоги на передержання бойкоту, а польська інтелігенція, військові й урядники, відносяться до жидів дуже ворожо. Очевидець.

ПАТРІОТИ В ЛІТЕРАТУРІ

Патріоти в літературі — це найгірша язва української літератури — язва, яка в ріжних часах прибирає ріжні форми, але якої, на жаль, ніяким чином не можна спекатися.

Є два роди патріотів у літературі: такі, що пишуть, і такі, що читають. Ні один рід з цих патріотів не має відповідного критично-літературного формування, ніхто з них не вміє, не хоче, а що найголовніше, не може відмежувати літературу від педагогії й, змішуючи шкільні вправи з новелями, повісті з порадником „як працювати для народу”, жадає „дайте нам здорове письменство”, або, що гірше, сам пише „драму”.

Виходить драма, що не має нічого спільного ні з літературою, ні з педагогією і — українське письменство поневолено ізолюється від українського життя, підхоплює, якщо не чужі мотиви, то чужі підходи й чуже формування і тут поціно затрачується межа між правдиво-здоровою національною літературою й інтернаціональним хламом, який то в нас деякі журнали й критики поширюють.

Патріоти в літературі пишуть обовязково про „ценьку” (з великої букви). „Майбутне”, „Славу” у т. п. речі, які по суті є звичайними, неперетравленими фразами. Цього роду патріотів не можна переконати, що сьогодні українська література не є і не може бути трибуною „покривджених”, „бідних” і т. д., себто тим, чого жадав від неї колись С. Єфремов. Тоді, коли всі інші ділянки нашого життя були або „невідомою землею” для українців або просто зачинені — тоді правом реакції українська література була

схожа на комору, куди хазяїн складає і свиту й чоботи й серп і боронно й люшню і кокурдзу. Але ці часи (слава Богу!) безповоротно минули, так як минули „соловейки”, „перелазки” й інші невідлучні атрибути в роді „найкращої птиці України” ковбаси. Сьогодні українське письменство вже має наперсткування, має письменство (хоч ще в дуже скромному виді) популярне, має виховне й має правдиве письменство.

Ця, колиб її можна назвати, чиста література не знаходить сьогодні належного відгуку, а що більше, поширення тем літератури стрічається з опорою „зовсім неоправданим, а по суті навіть шкідливим. Першою і головною причиною цього є саме другий рід „патріотів у літературі”, тих, що читають. Може невинні вони в тому на 100 відсотків: рямці нашого життя надто вузькі й заповнені різно-партійними, в більшості демагогічно-політичними кличами, створили дуже непригожу атмосферу для правдивої літератури, що рідше не може знайти собі місце між (для нас завжди література може бути тільки „між”) всілякими „фронтами”. І тут наріс цей боляк, якого, хоч частинно протягли наші визвольні змагання, то всетаки він ропить по сьогодні.

Мілітарна невдача українських визвольних змагань залишила українській літературі дві позитивні науки: потребу й konieczність традиції і, що найважливіше, що література повстає з життя і, перетворюючись в горнілі таланту письменника, творить нове життя. Значить, не жадаймо від літератури того, чого не було в житті, а якщо гніваємося й обурюємося на письменника за його твір, то ніхто інший, тільки ми самі дали понуку до цього твору, значить, в першу чергу ми відповідаємо за нього. І цей брак відповідальності цілого загалу в нашій літературі помствиться на нас і мститись буде й далі. А мститись буде ще й тоді, коли ми й надалі тупцюватимем біля недолі селянина, нужди робітника, плачу знесилені неввинності й тим подібних, стереотипних, на всі заставки перемелених історій. І помствиться тоді, коли ми не творитимем в літературі наших міст, коли не промочуватимем в літературі шляхів нашим купцям, нашим інженірам, нашим фабрикам, нашим робітникам, нашим лікарям і т. д. і т. д. І помствиться ще й тоді, коли ми обманюватимем себе й других, всіякими „кличами в роді „Фронт до села”, чи „лицем до маси”, а „приватно” торгуватимем в жидівських крамницях і читатимем „Експреси” чи „Гоньби”. Ця нещирість і цей брак відповідальності тепер помствиться на нашій літературі, а згодом пізніше на нас усіх. Не забуваймо, що нашу літературу творить наше життя, а наше життя творимо й формуємо ми самі. — („Новий Час”).

Л. Нигрицький.

ВЕЛИКИЙ ПРОЦЕС ОУН У ЛЬВОВІ

(Подано за львівським часописом „Діло“).

Прокуратор домагається тайної розправи.

Після того поліція ввела на сцену О. Куца, якого засудили до 9 років за приналежність до ОУН. (Знову черкнення цензури)... Прокуратор поставив уже вдруге внесок, щоб трибунал вів розправу при замкнених дверях і усунув зі сцени підсудних з огляду на постійні демонстрації. Обор. д-р Ст. Шухевич спротивився цьому внеску і підкреслив, що підсудні захищуються дуже спокійно.

24 години темниці.

По нараді трибуналу передсідник заявив, що трибунал відкинув внесок прокуратора, а св. О. Куца рішив покарати 24-годинною темницею за цей оклик.

Пляновані атентати на Волині.

На питання передсідника свідок подав, що має 23 роки, є православний і тепер відсидає у львівській в'язниці кару за приналежність до ОУН. Св. знівав, що плянували атентат на воеводу Юзефського за його відому політику на Волині. Крім балачок не було ніякої підготовки до цього атентату, не були навіть намічені боевіки. Свідок додав, що проти нього не вели навіть слідства за плянований атентат на воеводу, а суд засудив його лише за приналежність до ОУН. Крім атентату на воеводу Юзефського, ОУН плянувала ще вбивство П. Певного, Матусевича та кількох конфідентів. На питання прокуратора свідок висловив, що в 1933 р. скінчив гімназію в Луцьку, чув від громадянства і бачив, який є політичний стан на Волині, бачив польонізацію шкіл і т. д.

Свідки Матла та Безхлібник не прийшли до суду.

Св. Маєвський, технік мал., знівав ледви кілька хвилин. Признав лише, що працював в Юнацтві. Відмовив відповісти з ким працював і тому передсідник його звільнив.

Св. Марія Шиглівна, знівала, по польськи, що у Великодню Суботу 1934 р. стрінула вечором підс. Качмарського з ніжним від нього товаришем, блондином. На питання підс. Качмарського признає, що цим товаришем був Королишин. Пригадає собі теж, що тоді сміялася з підс. Качмарського та Королишина, бо обидва були кумедно убрані. На питання, куди йдуть, підс. Качмарський відповів, що на пастирку. Тоді свідок сміючись додає, що хіба на результаті, бо це Великдень.

Св. Я. Петеш, без заняття, знівав теж лише кілька хвилин, що належав до Юнацтва.

Св. М. Атаманюк знівав, що в 1932 р. арештували його на панциху за душу бл. п. О. Басарабової і пізніше суд засудив його на 6 місяців за розкидання лєтучок. Свідок додає, що лєтучок тоді не розкидав. На питання підс. Мигала та Равлика свідок відмовився дати відповідь.

Св. інж. Г. Еліашевський нічого не знає у справі якихось лєтучок і тому його негайно передсідник звільнив. Виявляється, що це мав знівати інший Еліашевський.

Несамовитий крик.

Підчас переслухання цих останніх свідків присутні на сцені розправи почули несамовитий крик якогось чоловіка у судовій будівлі.

За кілька хвилин підійшов до прокуратора комісар поліції, шепнув йому щось до вуха і передсідник на домагаючого прокуратора перервав на кілька хвилин розправу.

Вкінці св. Ю. Дмитерко, студент прав, знівав, що сидів з підс. Макарушкою в одній камері. Підчас їх перебування в а-

решті, замкнули теж Равлика. Коли підс. Макарушка побачив підс. Равлика на проході, дуже зажурився, що обтяжив у слідстві невинно саме цього підс. Равлика, помилившись щодо його особи. Свідок подає прізвиська ще кількох арештованих, які бачили велику журбу підс. Макарушки з цього приводу.

Таємний атентат.

Далі на питання прокуратора свідок подав, що в неділю, 21. квітня 1935 р. робили на нього замах колишні члени ОУН. Оповідь, що критичної неділі прийшло під хату свідка двоє чоловіків і намагалися викликати свідка з помешкання. Свідок спершу не хотів вийти, опісля згодився тому, що саме тоді було в нього двоє його товаришів. Зміркувавши, що поведінка цих невідомих чоловіків підозріла, свідок з товаришами розбрав їх. Зізнав, що він у справі цього замаху слідство на власну руку і довідався від одної особи, що замаховці не були навіть українцями. Поліція арештувала свідка тому, що не перешкодив цим невідомим замаховцям утекти.

Після того передсідник відложив розправу.

Під обсервацію психіатрів.

Оборонець підс. Мигала д-р Яремович поставив внесок, щоб підс. Р. Мигала піддався під обсервацію психіатрів. Оборонець подав обширні мотиви до свого внеску кажучи, що вже предки підс. Р. Мигала нездужали на зник волі і це унаслідок підсудності. На розправі свідки potwierдили, що психічний стан підс. Мигала був ненормальний. Один зі свідків знівав тут на розправі, що підс. Р. Мигала, внаслідок побиття його сторожкою КОП-у в Чорткові, попав у велику духову депресію і від того часу його психічний стан дуже погіршився. Про це могли би багато сказати товариші підсудного, яких оборонець просить покликати на свідків. Підс. Р. Мигала мали навіть усунути з організації за те, що його психічний стан був ненормальний. Вкінці обор. Яремович поставив внесок, щоб трибунал переслухав ще 2-ох свідків, а саме Т. Сенькова і Ф. Собелякову на обставину, що підс. Р. Мигала ночував з 24. на 25. липня 1934 р. в хаті одного панства і 25. липня вийшов з хати щойно коло 9 год. рано, тому не міг брати участі в убивстві дир. І. Бабія, ні не давав ніякої допомоги М. Цареві.

Обор. д-р Е. Давидяк поставив внесок, щоб трибунал відчитав перше свідчення лікаря Райна у справі психічної недуги підс. Р. Сенькова. Крім того, щоб трибунал покликав інших знавців-психіатрів, щоб вони прослідкували психічний стан підсудного, бо знавці психіатри, які досліджували психічний стан підс. Сенькова перед розправою, поробили деякі недотримання. Далі оборонець поставив внесок, щоб трибунал зажадав опінії противотуберкульозної амбулаторії при вул. Гавзнера ч. 9 і туберкульозної санаторії для студентів у Закопанім на обставину, що підс. Івасик лікувався на сухоті, але не вилікувався, з цієї причини понав у неврастенію і ця недуга мала вплив на знізання підс. Івасика тим більше, коли взяти під увагу, що цього підсудного переслухували на поліції без перерви впродовж 8 днів і ночей. Крім того обор. д-р Е. Давидяк поставив внесок, щоб трибунал допустив доказ зі свідків: Я. Карпинця та М. Климишина, засуджених на до смертну в'язницю у варшавському процесі, які тепер перебувають у Святохресній в'язниці, на обставину, що

Зізнання ком. Кособудзького. Св. ком. В. Кособудзький, тепер в'язничний комісар у Дубні, знівав, що ходив на кінні перегони на Перзенківці, а вертаючись, вступив раз до ресторану на Сх. Торгах. На питання прокуратора свідок каже, що підс. Качмарського знає з Равича. На питання оборонця д-ра Павенського каже, що коли виходив з ресторану коло 10-тої год. вечором, тоді не було багато людей на дорозі, ні в ресторані. На питання підс. Мигала свідок відповів, що 2 дні по вбивстві мін. Перацького не був на кінних перегонах з ком. Цесельським та ще з кількома поліційськими. На дальше питання цього підсудного, чи про плянований замах довідався про Великодні свята у 1934 р., свідок відповів, що не знає.

Св. Тадей Шенци, поліційний агент, оповідав про зізнання підс. Спольського та підс. Підгайного на поліції. На питання підс. Спольського, чи на поліції знівав перед свідком, що організаційно стрічався з підс. Малуцкою, свідок відповів, що цей підсудний говорив на поліції про псевдоніми.

(Далі буде).

УВАГА! УКРАЇНЦІ СТЕЙТУ НЮ ДЖЕРЗІ! УВАГА! ЗАХОДАМИ ВСІХ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНИХ, ЦЕРКОВНИХ І ЗАПОМОГОВИХ ТОВАРИСТВ І ОРГАНІЗАЦІЙ СТЕЙТУ НЮ ДЖЕРЗІ ВЛАШТУЄТЬСЯ

День Українських Націоналістів

Літак ОДВУ „НАЦІОНАЛІСТ” з Клівленда, що бере участь в святі.

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 12-ГО ЛИПНЯ (JULY) 1936 РОКУ

НА ФАРМІ добр. ФЕДІРКА, NORTH FILES STREET, LINDEN, N. J. в годині 11-тій рано.

У програму входять бейсбольні змагання між Українською Січовою Дружиною з Ньюарку й Українським Спортивним Клубом з Картерет, Н. Дж.

Українці! Вашим обов'язком є не тільки самим узяти участь у цьому величезному здви-зі українських організаційних сил, але Ви повинні притягнути на це свято всіх своїх крив-ників, приятелів та знайомих. Бо не вскорі доведеться Вам побачити щось подібного. Будете там мати нагоду побачити наших українських літаків й українських летунів, почути співу хорів з різних місцевостей стейту Нью Джерзі, намілюватися вправами української дітвори, захоплюватися безбодовими змаганнями нашої молодіж, любоватися дефілядою різних організацій в одностроях і з своїми прапорами. Також почувете бесідників, як українських так і американських. Тому всі, як один, приходіть на це свято!

Увага для громадян з Джерзі Сіті: Запрошуємо всіх, що їхатимуть на цей день, при-бути рано в 11-тій годині до Українського Народного Дому на Фліт Стріт. Там будуть че-кати боси, які комітет замовив спеціально для тої цілі. Боси відійдуть в годині 11:30. По-дорож в обі сторони 75 центів від особи.

Екзекутива „Дня Українських Націоналістів”.

підс. Івасик ніколи з ними не стрічався. Оборонець вніс теж, щоб трибунал переслухав як свідка М. Сосенкіну на об-ставину, що вона підс. Івасика взагалі не знала, з ним ніколи не стрічалася і ніякої літера-тури від нього не відбирала.

Обор. д-р В. Загайкевич іменем усіх інших оборонців та підсудних піддержав вне-ски обох оборонців, щоб під-дався підс. Р. Мигала та Р. Сенькова під обсервацію пси-хіатрів.

Прокуратор спротивився у-сім цим внескам оборонців, кажучи, що ОУН не буде вдячна, як Сенькова та Мига-ля признають психіатри „ва-р'ятами”.

Обидва оборонці д-р Яремович та д-р Е. Давидяк реплікували і піддержували свої внески. Опісля знівало ще двоє свідків.

Зізнання ком. Кособудзького.

Св. ком. В. Кособудзький, тепер в'язничний комісар у Дубні, знівав, що ходив на кінні перегони на Перзенківці, а вертаючись, вступив раз до ресторану на Сх. Торгах. На питання прокуратора свідок каже, що підс. Качмарського знає з Равича. На питання оборонця д-ра Павенського каже, що коли виходив з рес-торану коло 10-тої год. вечором, тоді не було багато людей на дорозі, ні в ресторані. На пи-тання підс. Мигала свідок від-повів, що 2 дні по вбивстві мін. Перацького не був на кінних перегонах з ком. Це-сельським та ще з кількома поліційськими. На дальше пи-тання цього підсудного, чи про плянований замах довідався про Великодні свята у 1934 р., свідок відповів, що не знає.

Св. Тадей Шенци, поліцій-ний агент, оповідав про зі-знання підс. Спольського та підс. Підгайного на поліції. На питання підс. Спольського, чи на поліції знівав перед свідком, що організаційно стрічався з підс. Малуцкою, свідок відповів, що цей під-судний говорив на поліції про псевдоніми.

(Далі буде).

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА”.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЗА ЩО АРЕШТОВАНИЙ?

Один ньюйорський поліцей арештував раненько в парку Вен Горста старшого чоловіка за те, що він ходив по трав-нику парку босими ногами. Як поліцей привів його на полі-ційну стацію, командант казав поліцаєві подати закон, за пе-реступлення котрого він ареш-тував чоловіка. Поліцей знайшовся в клопоті: він не знав такого закона, щоби збороняв ходити босоніж.

Стали допитувати арешто-ваного, чого він ходить босо-ніж ранками по міських пар-ку. Арештований сказав, що він має якусь нервову недугу ніг та що ходження по зарос-леній траві йому помагає на недугу. Поліцаї сумнівалися, кликали лікаря, і цей піддер-жав їх сумніви, але арештова-ний впersя й далі говорив своє, що йому роса помагає на ноги.

Замість карати, командант поліційної стації казав запи-сати в поліційну книгу приказ, що такому-а-такому вільно ходити по травниках парків, бо мовляв він вірить, що це йому помагає на нервові ноги.

ЗА БОСІ НОГИ.

Поліцей, що арештував чо-ловіка, видимо арештував йо-го не за те, що він ходив по травнику міського парку, але за ходження босоніж.

Як відомо, ходження по пу-бличних травниках часто за-боронене (написи: „кіп оф де грес”), але не всюди. Він ареш-тував його за ходження босо-ніж.

Цим арештом поліцей дав доказ, що на його розумуван-ня ходити босоніж забороне-не законом. Він був цього так певний, що він повів чо-ловіка на поліційну стацію. Доперва тут, як йому коман-дант казав подати закон, ко-трий арештований переступив, поліцей став чухатися в голо-ву та сумнівався, чи є такий закон.

Хоча поліцей помилявся за закон, та не помилявся він за крайній звичай. В Америці панує загальний звичай ходи-ти вбутим.

ЗАКОН І ЗВИЧАЙ.

У своїй вузькій голові полі-цей помішав звичай зі зако-ном. Йому вдалося, що як люди звичайно ходять вбуті, то певно мусить бути десь за-кон ходити вбутим.

Ньюйорський поліцей не о-дин робить таку помилку. Бу-вають і не поліцаї, що міша-ють закон зі звичаєм, або зви-чай з моралю. Деякі люди ба-гато гостріше виступають про-ти порушення звичаю, ніж проти порушення моралі.

Наприклад, є люди, що з о-буренням будуть говорити, як хтось піде без краватки, але нічого не скажуть, як людина забере в другого чужу річ без дозволу. Є люди, що дарують жіночі, як вона продається, але не дарують, як вона збира-ється не по моді.

ЩО КРАЙ, ТО ОБИЧАЙ.

За це ходження босоніж ча-сто сперечаються зі собою се-ред імігрантів „батьки й діти”. Чуті нераз остороги людей, що мають досвід з родженню в Америці молоддю: „Батьки, не говоріть дітям, що ви хо-дили в краю босі, бо діти бу-дуть вас стидатися. Як уже говорите, то кажіть, що ви це

робили тому, бо так добре на здоров'я, а не тому, що ви не мали за що чобіт купити!”

За цю порадою є думка, що ходити босоніж це встид. Та чи є у тому який стид? Чи є в тому який стид, що хо-диться босо, бо любиться? Чи є який стид навіть у тому, що ходиться босо, бо нема за що чобіт купити?

В „ПЕКЛІ” ГОРЯЧО.

Телеграфують з стейту Ми-шиген, що в місцевості Гел теж велика спека: 108 ступнів Фаренгейта.

Додають, що в зимі там бу-ло дуже зимно, а тепер дуже горячо.

Відомо, чому телеграфують за місцевість Гел: „Гел” по англійськи значить пекло. От-же гра слів.

Та тут щось більше, як гра слів.

Наші люди уявляють собі пекло як горяче місце. І нам здається, що всі люди так ду-мають. Тимчасом американ-ський вчений Р. Г. Гвйтбек писав у своїй статті „Релігія й оточення” в квітневій зоши-ті „магазину” „Джіогрефікел Ревю” з 1918-го року що дав-ні нормани уявляли собі небо як місце, де тепло, а пекло, як місце, де дуже зимно. Так са-мо уявляють собі пекло ескі-моси. Зате в краях, де люди терплять від спеки, — говорив він, — люди уявляли собі пек-ло як місце спеки, а небо як затінений затишок.

Отже й щодо пекла, то що край, то обичай.

НАЦИЗМ І ПОНЯТТЯ ПРО ПЕКЛО.

Каже Гвйтбек, що як заті-нений затишок уявляли собі між іншим небо старинні жи-ди, мандруючи по арабській пустині та терплячи від спеки.

Як відомо, жидівські релі-гійні вірування, вироблені жи-дами підчас мандрівки по пу-стині, поширилися далеко по-за Палестину й Арабію. З ни-ми поширилися й вірування що пекло це горяче місце, а небо холодне. Це вірування в одних народів годилося з ста-рини віщуваннями. В інших народів не годилося; тоді жи-дівським віруванням приходи-лося випирати старі тубільчі поняття.

У цей спосіб жидівські віру-вання виперли старі тевтон-ські поняття про пекло як хо-лодний край кари. Цікаво, чи, вертаючи до віри давніх по-ганських предків, німецькі фа-шисти будуть і тут заводити якусь реформу.

ДОВЖИНА ПРОМОВИ.

При відкритті великого ін-женірского твору, моста „Трайборо” в Нью Йорку, ма-ють виголосити низку промов. Довжина промов обмежена: головна промова має тривати не більше як п'ять хвилин, а інші по три.

Що можна сказати за три мінути? — питаються бесідни-ки. Таж за три хвилини навіть розмахнутися до промови не можна, не то щоби щось гід-ного сказати...

Та президент Абрагам Лин-колн виголосив на побоевниці в Гетисбергу промову, що тревала всього дві мінути.

І ця промова є нині поміще-на в кождім виданні славних на весь світ промов.

Отже чи не можна би бесід-ників поділити на бесідників, що говорять довго, і бесідни-ків, що говорять добре?

УВАГА! ІСТОН, ПА., І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА З ВЕСТ ІСТОН, ПА.

Улаштує:

ВЕЛИКИЙ ФЕСТИН

В BUSHKILL PARK (Route 45 — ОДНА МИЛЯ ВІД ІСТОНУ)

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 12-ГО ЛИПНЯ (JULY) 1936 РОКУ

Програма: 2-га год. змагання в „бєзбол”. Українські гра-чі з Вест Істон роти української групи з Нортгемптон. 5-та год. КОНЦЕРТ. Виступ танцюристів з шкіль М. Лаврика. Хоро-ві співи і т. п. — Перекуси. Зимні напитки. Добра обслуга. 159

EAGLE REGALIA CO.

Виробляє.

ПРАПОРИ, ЦЕРКОВНІ ХОРУГВИ, ЛЕНТИ ВІДЗНАКИ, СТЯЖКОВІ ВІДЗНАКИ, БРАТ-СЬКІ ПЕРСТЕНІ І ПЕЧАТКИ.

Коли ваше братство, товариство чи сестринство хоче бути вдоволене, хай піде на замовлення на пробу. Каталог, інформація і проби зобразити Вам на ваше жадання БЕЗПЛАТНО.

298 BROADWAY. NEW YORK, N. Y.

